

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA (ECB)

Evropská centrální banka (ECB) je ústředním orgánem hospodářské a měnové unie a odpovídá za provádění měnové politiky v rámci eurozóny od 1. 1. 1999. ECB a národní centrální banky všech členských států tvoří Evropský systém centrálních bank. Hlavním cílem Evropského systému centrálních bank je udržování cenové stability. Od 4. listopadu 2014 je ECB odpovědná za zvláštní úkoly týkající se politik obezřetnostního dohledu nad úvěrovými institucemi v rámci tzv. jednotného mechanismu dohledu. Jako orgán bankovního dohledu plní ECB rovněž poradní úlohu při vyhodnocování plánů řešení krizí úvěrových institucí.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

- články 3 a 13 Smlouvy o Evropské unii (SEU),
- hlavní ustanovení jsou obsažena v čl. 3 odst. 1 písm. c), člancích 119, 123, 127 až 134, 138 až 144, 219 a 282 až 284 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU),
- protokol (č. 4) o statutu Evropského systému centrálních bank (ESCB) a Evropské centrální banky (ECB), protokol (č. 16) o některých ustanoveních týkajících se Dánska, které jsou připojeny ke Smlouvě o Evropské unii (SEU) a Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU),
- nařízení Rady (EU) č. 1024/2013 ze dne 15. října 2013, kterým se Evropské centrální bance svěřují zvláštní úkoly týkající se politik, které se vztahují k obezřetnostnímu dohledu nad úvěrovými institucemi (nařízení o jednotném mechanismu dohledu),
- nařízení (EU) č. 806/2014 Evropského parlamentu a Rady ze dne 15. července 2014, kterým se stanoví jednotná pravidla a jednotný postup pro řešení krize úvěrových institucí a některých investičních podniků (nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí).

ORGANIZACE A FUNGOVÁNÍ

Podle Smluv patří mezi hlavní úkoly ECB měnová politika v eurozóně. Nařízení o jednotném mechanismu dohledu svěřilo ECB od listopadu 2014 určité funkce v oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi.

A. Měnová funkce

ECB spolu s národními centrálními bankami všech členských států tvoří Evropský systém centrálních bank (ESCB), zatímco tzv. Eurosystém je tvořen pouze ECB

spolu s národními centrálními bankami členských států eurozóny. SFEU odkazuje častěji na ESCB než na Eurosystem, neboť Smlouva vychází z předpokladu, že všechny členské státy EU postupně přijmou euro. Na státy, které ještě euro nepřijaly (na základě výjimky nebo trvalé výjimky), se některá ustanovení Smlouvy týkající se ESCB neuplatňují a obecné odkazy Smlouvy na ESCB se tedy v praxi týkají především Eurosystemu. Nezávislost ECB je zakotvena v článku 130 SFEU: „Při výkonu pravomocí a plnění úkolů a povinností svěřených jim Smlouvami a statutem ESCB a ECB nesmějí Evropská centrální banka, žádná národní centrální banka ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů vyžadovat ani přijímat pokyny od orgánů, institucí nebo jiných subjektů Unie, od žádné vlády členského státu ani od jakéhokoli jiného subjektu“.

1. Rozhodovací orgány

Rozhodovacími orgány ECB jsou Rada guvernérů, Výkonná rada a Generální rada. ESCB je řízen rozhodovacími orgány ECB.

a. Rada guvernérů

Rada guvernérů ECB se skládá z členů Výkonné rady ECB a z guvernérů národních centrálních bank členských států, jejichž měnou je euro. Podle článku 12.1 statutu ECB přijímá Rada guvernérů obecné zásady a činí rozhodnutí nezbytná pro to, aby bylo zajištěno plnění těchto úkolů. Určuje měnovou politiku a stanoví pokyny nezbytné k jejímu provádění. Rada guvernérů přijímá jednací řád ECB, vykonává poradní funkce a přijímá rozhodnutí o způsobu zastoupení ESCB v oblasti mezinárodní spolupráce (články 12.3 až 12.5 statutu ECB). Rada guvernérů může rovněž přenést určité pravomoci na Výkonnou radu (článek 12.1 statutu ECB). Rada guvernérů se obvykle schází dvakrát za měsíc. Vstupem Litvy do eurozóny dne 1. ledna 2015 bylo spuštěno provádění systému, v němž se guvernéri národních centrálních bank střídají v držení hlasovacích práv v Radě guvernérů. Guvernéri z prvních pěti zemí s největšími ekonomikami a finančními sektory se dělí o čtyři hlasovací práva. Ostatní guvernéri (v současnosti je jich 14) se dělí o 11 hlasovacích práv. Guvernéri se v uplatňování hlasovacích práv střídají na základě měsíční rotace. Členové Výkonné rady ECB jsou držiteli stálého hlasovacího práva.

b. Výkonná rada

Výkonná rada sestává z prezidenta, viceprezidenta a čtyř dalších členů, které kvalifikovanou většinou jmenuje Evropská Rada na doporučení Rady, po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou guvernérů. Její členové mají osmileté funkční období a nemohou být jmenováni opakovaně (čl. 283 odst. 2 SFEU a články 11.1 a 11.2 statutu ECB). Výkonná rada odpovídá za běžné a každodenní záležitosti ECB (článek 11.6 statutu ECB). Provádí měnovou politiku v souladu s obecnými zásadami a rozhodnutími přijatými Radou guvernérů. Udílí nezbytné pokyny národním centrálním bankám. Výkonná rada připravuje zasedání Rady guvernérů.

c. Generální rada

Generální rada je třetím rozhodovacím orgánem ECB (článek 141 SFEU a článek 44 statutu ECB), a to pouze dokud existují členské státy EU, které dosud nezavedly euro. Generální radu tvoří prezident a viceprezident ECB a guvernéri národních centrálních

bank všech členských států EU. Ostatní členové Výkonné rady se mohou účastnit zasedání Generální rady, nemají však hlasovací práva (článek 44.2 statutu ECB).

2. Cíle a úkoly

Podle čl. 127 odst. 1 SFEU je prvořadým cílem ESCB udržovat cenovou stabilitu. Aniž je tento cíl dotčen, podporuje ESCB rovněž obecné hospodářské politiky Unie s cílem přispět k dosažení cílů Unie, které jsou vymezeny v článku 3 SEU. ESCB jedná ve shodě se zásadami stanovenými v článku 119 SFEU a v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou hospodářskou soutěží. ESCB plní tyto základní úkoly (čl. 127 odst. 2 SFEU a článek 3 statutu): definuje a provádí měnovou politiku Unie; provádí devizové operace v souladu s článkem 219 SFEU; drží a spravuje oficiální devizové rezervy členských států a podporuje hladké fungování platebních systémů.

3. Pravomoci a nástroje

ECB má výlučné právo povolovat vydávání eurobankovek. Členské státy mohou vydávat euromince, objem jejich emise však vyžaduje schválení Evropskou centrální bankou (článek 128 SFEU). ECB přijímá nařízení a rozhodnutí nezbytná k plnění úkolů svěřených ESCB Smlouvou a statutem ECB. Mimo to také vydává doporučení a zaujímá stanoviska (článek 132 SFEU). ECB musí být konzultována ohledně všech návrhů aktů Unie v oblasti její působnosti a vnitrostátními orgány ohledně všech návrhů právních předpisů v oblasti její působnosti (čl. 127 odst. 4 SFEU). Může předkládat stanoviska ke všem záležitostem, které jsou s ní konzultovány. ECB je také konzultována v souvislosti s rozhodnutími, která stanoví společné postoje, a opatřeními pro zajištění jednotného zastoupení eurozóny v mezinárodních finančních institucích (článek 138 SFEU). Ve spolupráci s národními centrálními bankami shromažďuje ECB potřebné statistické informace buď od příslušných vnitrostátních orgánů, nebo přímo od hospodářských subjektů (článek 5 statutu ECB). Ve statutu ECB jsou uvedeny různé nástroje, které může ECB použít s cílem plnit své měnové funkce. ECB a národní centrální banky mohou otevírat účty úvěrovým institucím, veřejnoprávním subjektům a jiným účastníkům trhu a jako zajištění přijímat aktiva. ECB může provádět operace na volném trhu a úvěrové operace a vyžadovat minimální rezervy. Rada guvernérů může rovněž dvoutřetinovou většinou hlasů rozhodnout o použití jiných nástrojů měnové kontroly. Článek 123 SFEU však zakazuje měnové financování a stanoví limity na využívání nástrojů měnové politiky. Pro zajištění účinných a spolehlivých zúčtovacích a platebních mechanismů může ECB poskytovat infrastrukturu a zavádět politiky v oblasti dohledu. ECB rovněž může navazovat vztahy s centrálními bankami a finančními institucemi v jiných zemích a s mezinárodními organizacemi.

4. Členské státy, na které se vztahuje výjimka a trvalá výjimka na zavedení eura

V článcích 139 až 144 SFEU jsou uvedena zvláštní ustanovení pro členské státy, které mají podle Smlouvy povinnost přijmout euro, ale zatím nesplňují podmínky, aby tak mohly učinit („členské státy, na které se vztahuje výjimka“). Některá ustanovení Smlouvy se na tyto členské státy nepoužijí, např. cíle a úkoly ESCB (čl. 127 odst. 1 až 3 a odst. 5 SFEU) a vydávání euromincí (článek 128 SFEU). Dánsku byla udělena trvalá výjimka ze zavedení eura, a proto není povinno připojit se k eurozóně, jak je stanoveno v protokolu č. 16 připojenému ke SFEU.

B. Funkce v oblasti dohledu

Od listopadu 2014 zodpovídá ECB za dohled nad všemi úvěrovými institucemi v členských státech, které se podílejí na jednotném mechanismu dohledu, a to buď přímo v největších bankách, nebo nepřímo v případě jiných úvěrových institucí. Úzce v této funkci spolupracuje s dalšími subjekty v Evropském systému finančního dohledu (ESFS). ECB a vnitrostátní příslušné orgány členských států eurozóny tvoří společně jednotný mechanismus dohledu. Příslušné orgány členských států, které nejsou členy eurozóny, se rovněž mohou podílet na jednotném mechanismu dohledu. ECB přímo dohlíží na největší bankovní instituce, zatímco vnitrostátní orgány dohledu nadále kontrolují ostatní banky. Prvořadou úlohou ECB a vnitrostátních orgánů dohledu je ověřovat, zda jednotlivé banky dodržují bankovní předpisy EU, a včas řešit případné problémy.

1. Organizační orgán: Rada dohledu

Rada dohledu ECB se skládá z předsedy, místopředsedy, čtyř zástupců ECB (jejich úkoly nemusí být přímo spojeny s měnovou funkcí ECB) a jednoho zástupce vnitrostátního příslušného orgánu v každém členském státě, který se účastní jednotného mechanismu dohledu. Evropský parlament musí schválit návrh ECB na jmenování předsedy a místopředsedy. Rada dohledu přijímá rozhodnutí prostou většinou. Je vnitřním orgánem, jehož úkolem je plánování, příprava a výkon kontrolních funkcí, které jsou svěřeny ECB. Připravuje návrhy rozhodnutí v oblasti dohledu a předkládá je Radě guvernérů. Ta jsou přijata, pokud je Rada guvernérů ve stanovené lhůtě nezamítne. Pokud zúčastněný členský stát, který není členem eurozóny, nesouhlasí s návrhem rozhodnutí Rady dohledu, uplatní se zvláštní postup a dotčený členský stát může dokonce požádat o ukončení úzké spolupráce.

2. Cíle a úkoly

Jako orgán bankovního dohledu plní ECB mimo jiné tyto úkoly: udělování a odebrání povolení pro úvěrové instituce, zajišťování plnění obezřetnostních požadavků, provádění kontrol v rámci dohledu a účast na doplňkovém dozoru nad finančními konglomeráty. Rovněž se musí zabývat systémovým a makroobezřetnostním rizikem.

3. Pravomoci a nástroje

Aby mohla ECB plnit svou úlohu v oblasti dohledu, má pravomoci v oblasti vyšetřování (vymáhání informací, provádění obecných vyšetřování či kontrol na místě) a zvláštní pravomoci dohledu (např. udělování povolení úvěrovým institucím). ECB má dále pravomoc uvalovat správní sankce. Může rovněž vyžadovat, aby měly úvěrové instituce vyšší kapitálové rezervy.

C. Další funkce

Evropské centrální bance jsou prostřednictvím dalších právních základů svěřeny také jiné úkoly. Smlouva o zřízení Evropského mechanismu stability (ESM) (v platnosti od září 2012) zřídila ESM jakožto mezinárodní finanční instituci a svěřila ECB určité úkoly v souvislosti s poskytováním finanční pomoci – zejména posuzování a analýzu. V souladu se zakládajícími nařízeními Evropské rady pro systémová rizika (ESRB), která zodpovídá za makroobezřetnostní dohled nad finančním systémem v rámci Evropské unie, zajišťuje ECB sekretariát pro ESRB, který poskytuje analytickou,

statistickou, logistickou a administrativní podporu. Prezident ECB je rovněž předsedou ESRB. ECB plní poradní úlohu při hodnocení plánů řešení krize úvěrových institucí podle směrnice o ozdravných postupech a řešení krize bank a podle nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí. V rámci jednotného mechanismu pro řešení krizí ECB posuzuje, zda je úvěrová instituce v úpadku nebo je u ní úpadek pravděpodobný, a informuje o tom Evropskou komisi a Jednotný výbor pro řešení krizí. Orgány příslušné k řešení krize přijímají rozhodnutí o vhodném opatření k řešení krize. Jednotný výbor pro řešení krizí je hlavním rozhodovacím orgánem jednotného mechanismu pro řešení krizí. Jeho úkolem je zajistit, aby případné vážné potíže úvěrových institucí a dalších subjektů v její působnosti byly vyřešeny efektivně a s minimální finanční zátěží pro daňové poplatníky a reálnou ekonomiku. Plně funguje od 1. ledna 2016.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Prezident ECB informuje Parlament o měnových záležitostech v rámci čtvrtletního měnového dialogu. ECB rovněž připravuje výroční zprávu o měnové politice, kterou předkládá Parlamentu. Parlament přijímá k této výroční zprávě usnesení. Poslanci EP mohou ECB předkládat otázky k písemnému zodpovězení. Parlament je rovněž konzultován během [postupu jmenování členů Výkonné rady ECB](#).

Novým úkolům ECB v oblasti dohledu odpovídají dodatečné požadavky v oblasti odpovědnosti podle nařízení o jednotném mechanismu dohledu. Související praktické otázky se řídí interinstitucionální dohodou (IID) mezi Parlamentem a ECB. Mezi opatření v oblasti odpovědnosti patří i vystoupení předsedy Rady dohledu před příslušným výborem – Hospodářským a měnovým výborem (ECON), kde zodpovídá otázky Parlamentu, a pořádání důvěrných ústních jednání s předsedou a místopředsedou příslušného výboru, pokud o to požádají. ECB kromě toho připravuje výroční zprávu o dohledu, kterou předseda Rady dohledu předkládá Parlamentu.

Dražen Rakić
02/2020

